

Besl. O. nr. 81

(2008–2009)

Odelstingsbeslutning nr. 81

Jf. Innst. O. nr. 67 (2008–2009) og Ot.prp. nr. 37 (2008–2009)

År 2009 den 15. mai holdtes Odelsting, hvor da ble gjort slikt

vedtak til lov

om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-4 andre, tredje og nytt fjerde ledd skal lyde:

Grunnbeløpet fastsettes av *Kongen og reguleres årlig med virkning fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten.*

Til grunn for reguleringen legges forventet lønnsutvikling i reguleringsåret, justert for eventuelt avvik mellom forventet og faktisk lønnsutvikling siste år.

Kongen gir forskrifter med nærmere regler om regulering av grunnbeløpet.

§ 3-5 tredje ledd skal lyde:

I tillegg regnes som trygdetid kalenderår da medlemmet fyller 67 til og med 75 år og opptjener pensjonspoeng.

§ 3-15 tredje ledd skal lyde:

Pensjonsgivende inntekt fastsettes for hvert kalenderår fra og med det året medlemmet fyller 13 år, til og med det året medlemmet fyller 75 år.

§ 3-16 første ledd første setning og bokstav a skal lyde:

For år da et medlem har utført omsorgsarbeid, godskrives det tre og et halvt pensjonspoeng i følgende tilfeller:

a) Medlemmet har minst halve året hatt den daglige omsorgen for et barn som ikke har fylt seks år innen årets utgang. For barnets fødselsår godskrives tre og et halvt pensjonspoeng selv om omsor-

gen har vart mindre enn et halvt år. Pensjonspoengene godskrives den som mottar barnetrygd for barnet etter barnetrygdloven, dersom ikke noe annet er bestemt i forskrift.

Etter kapitteoverskriften i kapittel 19 skal ny innholdsfortegnelse lyde:

Bestemmelser om

- formål og virkeområde står i § 19-1
- vilkår for rett til alderspensjon står i §§ 19-2 til 19-4
- basispensjon står i § 19-5
- levealderjustering, nøytralt uttak og forholdstall står i §§ 19-6 og 19-7
- minste pensjonsnivå og pensjonstillegg står i §§ 19-8 og 19-9
- uttak av alderspensjon står i § 19-10
- vilkår for uttak av alderspensjon før 67 år står i § 19-11
- omregning av pensjon ved endring i pensjonsgrad står i § 19-12
- omregning av pensjon ved opptjening mv. etter pensjonsuttak står i § 19-13
- regulering av pensjon under opptjening og utbetaling står i § 19-14
- alderspensjon til årskullene 1954–1962 står i § 19-15
- alderspensjon til gjenlevende ektefelle står i § 19-16
- avkall på alderspensjon står i § 19-17
- forholdet til avtalefestet pensjon med statstilskott står i § 19-18
- ventetillegg står i § 19-19
- alderspensjon ved yrkesskade står i § 19-20.

§ 19-1 skal lyde:

§ 19-1. *Formål og virkeområde*

Formålet med alderspensjon er å sikre inntekt for personer i alderdommen og å legge til rette for en fleksibel og gradvis overgang fra arbeid til pensjon.

Dette kapitlet gjelder for personer født til og med 1962. For personer født i årene 1954–1962 skal alderspensjonen bestå av en forholdsmessig andel etter dette kapitlet, jf. kapittel 3, og etter kapittel 20. Se § 19-15.

§ 19-4 skal lyde:

§ 19-4. *Alder*

En person kan tidligst ta ut alderspensjon fra fylte 62 år. Ved uttak av alderspensjon før fylte 67 år må visse vilkår være oppfylt, se § 19-11 om vilkår for uttak før 67 år.

§ 19-5 skal lyde:

§ 19-5. *Basispensjon*

Grunnpensjon og tilleggspensjon beregnet etter reglene i kapittel 3 utgjør basispensjonen.

Ved uttak av alderspensjon skal basispensjonen divideres med et forholdstall, se §§ 19-7 og 19-10.

§ 19-6 skal lyde:

§ 19-6. *Levealdersjustering og nøytralt uttak*

Alderspensjon skal levealdersjusteres. Levealdersjustering vil si at den enkeltes pensjon justeres ved uttakstidspunktet for endringer i befolkningens levealder.

Alderspensjon skal være nøytral i forhold til uttaksalder. Nøytralt uttak vil si at forventet nåverdi av den enkeltes samlede pensjonsutbetalinger skal være uavhengig av uttaksalder.

Levealdersjustering og nøytralt uttak gjennomføres ved hjelp av forholdstall, se § 19-7. Levealdersjusteringen kommer til uttrykk gjennom endring i forholdstall fra et årskull til det neste for et gitt uttakstidspunkt. Nøytralt uttak kommer til uttrykk gjennom forskjeller i forholdstall ved ulike uttakstidpunkt innen hvert årskull.

Det fastsettes forholdstall for hvert årskull fra og med 1943-kullet til og med 1962-kullet som gjelder for uttak av alderspensjon mellom 62 og 75 år. Det fastsettes månedlige forholdstall, som gjelder for uttaksaldre mellom hele år. Det fastsettes felles forholdstall for kvinner og menn.

Levealdersjusteringen skal fases gradvis inn, se § 19-7 tredje ledd.

§ 19-7 skal lyde:

§ 19-7. *Fastsetting av forholdstall*

Forholdstallene fastsettes endelig det året et årskull fyller 61 år.

Forholdstallene fastsettes på bakgrunn av forventet gjenstående levetid på uttakstidspunktet beregnet ut fra gjennomsnittet av observerte dødelighetsrater for eldre årskull de siste ti årene forut for fastsettingstidspunktet. Ved fastsettingen tas det hensyn til dødelighet mellom 62 år og uttakstidspunktet. Regulering etter § 19-14 inngår i beregningene. Som diskonteringsrente ved fastsetting av forholdstallene brukes lønnsvekst, se § 19-14. Forholdstallet normeres til 1 for 1943-kullet ved 67 år.

Dersom endringen i forholdstallet ved 67 år som følger av andre ledd er høyere enn 0,5 prosent fra ett årskull til det neste, skal forholdstall for årskullene 1944-1958 fastsettes slik:

- For årskullene 1944–1949 skal økningen i forholdstallet ved 67 år fra ett årskull til det neste være 0,5 prosent.
- For årskullene 1950–1958 skal økningen i forholdstallet ved 67 år fra ett årskull til det neste tilsvare en veid sum av 0,5 prosent og den prosentvise økningen i forholdstallet beregnet etter andre ledd. For 1950-kullet skal 0,5 prosent multipliseres med 0,9 og legges sammen med den prosentvise økningen i forholdstallet beregnet etter andre ledd multiplisert med 0,1. For 1951-kullet skal 0,5 prosent multipliseres med 0,8 og legges sammen med den prosentvise økningen i forholdstallet beregnet etter andre ledd multiplisert med 0,2. Vektingen endres tilsvarende for senere årskull til og med 1958-kullet der 0,5 prosent multipliseres med 0,1 og legges sammen med den prosentvise økningen i forholdstallet beregnet etter andre ledd multiplisert med 0,9.

For årskullene 1959–1962 skal endringen i forholdstallene ved 67 år fra ett årskull til det neste tilsvare endringen som følger av beregning av forholdstall i andre ledd.

Forholdstallene ved andre uttaksaldre enn 67 år fastsettes med utgangspunkt i forholdstallene ved 67 år, slik at alderspensjonen blir nøytral i forhold til uttaksalder.

Månedlige forholdstall fastsettes ved lineær interpolering mellom de to tilstøtende forholdstallene for uttaksalder i hele år.

Forholdstallene fastsettes med tre desimaler.

Departementet gir forskrifter med nærmere regler om fastsetting av forholdstall.

Forholdstallene fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet.

§ 19-8 skal lyde:

§ 19-8. *Minste pensjonsnivå*

En person som har minst 40 års trygdetid, se § 3-5, har rett til et uavkortet minste pensjonsnivå ved 67 år. Er trygdetiden mellom 3 og 40 år, avkortes nivået

forholdsmessig. Det kreves minst 3 års trygdetid for rett til et minste pensjonsnivå ved 67 år.

Satsene for minste pensjonsnivå ved 67 år for ugradert pensjon fastsettes i forbindelse med den årlige reguleringen av alderspensjoner, se § 19-14 åttende ledd. Nivået fastsettes med flere satser som avhenger av sivilstatus og størrelsen på ektefellens inntekt og pensjon.

Lav sats ytes til den som lever sammen med en ektefelle som mottar foreløpig uførepensjon, uførepensjon eller alderspensjon.

Ordinær sats ytes til samboere som har levd sammen i 12 av de siste 18 månedene, og til personer som har en ektefelle som ikke mottar foreløpig uførepensjon, uførepensjon eller alderspensjon.

Høy sats ytes til personer som ikke omfattes av tredje eller fjerde ledd. Det kan likevel gis høy sats til personer som nevnt i fjerde ledd dersom ektefellen eller samboeren har en årlig inntekt, inkludert kapitalinntekt, som er mindre enn to ganger grunnbeløpet.

En flyktning (§ 1-7) som er medlem i trygden har rett til et pensjonsnivå som nevnt i første til femte ledd uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid.

Dersom summen av grunnpensjon og tilleggspensjon er lavere enn pensjonsnivået vedkommende har rett til i henhold til denne bestemmelsen, skal differansen utbetales som et pensjonstillegg, se § 19-9.

Departementet gir forskrifter om minste samlede pensjonsnivå til pensjonistektepar og kan herunder gjøre unntak fra reglene i tredje ledd.

§ 19-9 skal lyde:

§ 19-9. Pensjonstillegg

Ved lav opptjening av tilleggspensjon utbetales et pensjonstillegg, som beregnes med utgangspunkt i basispensjonen, se § 19-5, og minste pensjonsnivå, se § 19-8.

Dersom pensjonen tas ut ved 67 år, framgår minste pensjonsnivå av § 19-8. Ved annen uttaksalder skal vedkommendes minste pensjonsnivå ved 67 år beregnes. Dersom uttaket skjer før 67 år, framskrives gjeldende minste pensjonsnivå til 67 år ved hjelp av reguleringsprinsippene i § 19-14 tredje ledd. Beregningen gjøres i faste lønninger. Dersom uttaket skjer etter 67 år, oppreguleres minste pensjonsnivå som gjaldt da vedkommende fylte 67 år med lønnsveksten fram til uttakstidspunktet.

Minste pensjonsnivå etter andre ledd multipliseres med forholdstallet ved 67 år og avkortes mot basispensjonen. Gjenstående beløp utgjør vedkommendes basispensjonstillegg.

Basispensjonstillegget divideres med forholdstallet på uttakstidspunktet og utgjør vedkommendes pensjonstillegg.

Ved gradert pensjon, se § 19-10 tredje ledd, skal den delen av basispensjonstillegget som tilsvare ut-

taksgraden, divideres med forholdstallet og utbetales.

§ 19-10 skal lyde:

§ 19-10. Uttak av alderspensjon

Grunnpensjon og tilleggspensjon fastsettes på grunnlag av basispensjonen på uttakstidspunktet, se § 19-5. Pensjonstillegget fastsettes på grunnlag av basispensjonstillegget, se § 19-9.

Basispensjon og basispensjonstillegg gjøres om til årlig pensjon ved å dividere med vedkommendes forholdstall på uttakstidspunktet, se § 19-7.

Alderspensjon kan tas ut helt eller delvis. Laveste uttaksgrad er 20 prosent. Pensjonen graderes med 20, 40, 50, 60, 80 eller 100 prosent.

Pensjonsgraden kan endres eller oppdateres når det har gått ett år fra uttakstidspunktet. Tilsvarende gjelder for senere endringer. Den enkelte kan likevel ta ut full pensjon eller stanse pensjonen uten hensyn til bestemmelsene i første og andre punktum.

Ved gradert uttak overføres verdien av basispensjonen og eventuelt basispensjonstillegg som ikke tas ut, til en restpensjon.

§ 19-11 skal lyde:

§ 19-11. Vilkår for uttak av alderspensjon før 67 år

For å ta ut alderspensjon før fylte 67 år må summen av grunnpensjon, tilleggspensjon og pensjonstillegg etter §§ 19-5 og 19-9 når vedkommende fyller 67 år, minst tilsvare minste pensjonsnivå med full trygdetid når vedkommende fyller 67 år. Se § 19-9 andre ledd om framskrivning av minste pensjonsnivå til 67 år. I beregningene skal minste pensjonsnivå med høy sats benyttes, se § 19-8. Se også § 19-15 tredje ledd.

Ved gradert pensjon skal restpensjonen, se § 19-10 femte ledd, forutsettes tatt ut ved 67 år og medregnes i beregningene etter første ledd.

Dersom vedkommende mottar avtalefestet pensjon med statstilskott, skal den delen som er livsvarig og gjenstand for regulering medregnes i beregningene etter første ledd.

§ 19-12 skal lyde:

§ 19-12. Omregning av pensjon ved endring i pensjonsgrad

Dersom pensjonsgraden endres eller oppdateres, skal pensjon under utbetaling multipliseres med forholdstallet på endringstidspunktet. Dette beløpet legges sammen med eventuell restpensjon, se § 19-10. Summen multipliseres med aktuell uttaksgrad og divideres med forholdstallet på endringstidspunktet. Pensjon som ikke tas ut, utgjør ny restpensjon.

Ved stans i pensjonen skal pensjon under utbetaling multipliseres med forholdstallet på endringstids-

punktet. Dette beløpet legges sammen med eventuell restpensjon, se § 19-10, og utgjør vedkommendes nye restpensjon. Ved senere uttak multipliseres restpensjonen med aktuell uttaksgrad og divideres med forholdstallet på uttakstidspunktet.

§ 19-13 skal lyde:

§ 19-13. Omregning av pensjon på grunnlag av opptjening mv. etter pensjonsuttak

Etter at pensjonsuttaket har startet skal det beregnes ny basispensjon, se § 19-5, dersom opptjente pensjonspoeng eller økt trygdetid etter uttaket kan gi høyere pensjon. Beregningen foretas med virkning fra januar året etter at skatteliggingen for det aktuelle året foreligger.

Dersom det beregnes ny basispensjon etter første ledd, skal tidligere beregnet basispensjonstillegg avkortes mot økningen i basispensjonen. Det avkortes også mot eventuell basispensjon som det ikke er avkortet mot tidligere. Ved økt trygdetid skal basispensjonstillegget først økes med endringen i minste pensjonsnivå etter § 19-9 andre ledd multiplisert med forholdstallet ved 67 år.

Økning i basispensjonen skal ved uttak av full pensjon divideres med forholdstallet på omregningstidspunktet og tillegges pensjon under utbetaling. Ved gradert uttak skal økningen i basispensjonen tillegges restpensjonen.

Ved uttak av hel pensjon skal pensjon under utbetaling endres med endringen i basispensjonstillegget etter andre ledd, dividert med forholdstallet på omregningstidspunktet. Ved gradert uttak skal restpensjonen endres tilsvarende endringen i basispensjonstillegget etter andre ledd.

Ved endring i sivilstand mv. som påvirker pensjonen, skal pensjonen og restpensjonen omregnes.

Departementet gir forskrifter om pensjonsberegning etter denne paragrafen.

§ 19-14 skal lyde:

§ 19-14. Regulering av pensjon under opptjening og utbetaling

Pensjon under opptjening reguleres gjennom endringer i grunnbeløpet, se § 1-4. Restpensjon, se § 19-10, reguleres i samsvar med lønnsveksten.

Pensjoner under utbetaling reguleres i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent.

Satsene for minste pensjonsnivå, se § 19-8, reguleres i samsvar med lønnsveksten justert for effekten av levealdersjusteringen for 67-åringer i reguleringsåret. Satsene for minste pensjonsnivå skal likevel ikke reguleres lavere enn etter andre ledd.

Regulering etter første til tredje ledd skjer årlig med virkning fra 1. mai.

Dersom vedkommende mottar hel alderspensjon og utbetalt pensjon blir lavere enn satsen for minste pensjonsnivå som vedkommende har rett til etter § 19-8, skal differansen utbetales som et tillegg til pensjonen. Som utbetalt pensjon etter denne bestemmelsen inngår også ytelser som kan medregnes ved tidliguttak etter § 19-11 tredje ledd. Se også § 19-15 andre ledd.

Til grunn for reguleringen legges forventet lønnsutvikling i reguleringsåret, justert for eventuelt avvik mellom forventet og faktisk lønnsutvikling siste år.

Ved første regulering etter uttak eller endring av uttaksgrad, skal pensjonen eller restpensjonen reguleres etter første og andre ledd i forhold til når på året pensjonen tas ut eller endres.

Kongen fastsetter reguleringsfaktorer etter første og andre ledd og satser for minste pensjonsnivå etter tredje ledd, jf. § 19-8.

Kongen gir forskrifter med nærmere regler om regulering etter denne paragrafen.

Departementet gir forskrifter med nærmere regler om framgangsmåten ved regulering som nevnt i sjuende ledd.

§ 19-15 skal lyde:

§ 19-15. Alderspensjon til årskullene 1954–1962

Personer som er født i 1954 får 9/10 av pensjonen beregnet etter dette kapitlet, og 1/10 beregnet etter kapittel 20. Andelen beregnet etter dette kapitlet reduseres med 1/10 for hvert senere årskull, slik at personer født i 1962 får 1/10 av pensjonen beregnet etter dette kapitlet og 9/10 beregnet etter kapittel 20.

Ved regulering av den andelen av pensjon som utbetales etter dette kapitlet, se første ledd, gjelder § 19-14 tilsvarende. Ved beregning av tillegg etter § 19-14 femte ledd skal den samlede pensjonen etter kapitlene 19 og 20 legges til grunn. Den satsen for minste pensjonsnivå som skal legges til grunn, beregnes som forholdsvismessige andeler av satsen for minste pensjonsnivå etter kapittel 19 og garantipensjons-satsen etter kapittel 20. Fastsetting av andeler følger av første ledd.

Ved vurdering av vilkår for uttak av alderspensjon før 67 år etter § 19-11 skal den samlede pensjonen etter kapitlene 19 og 20 legges til grunn.

Någjeldende §§ 19-7 til 19-11 blir nye §§ 19-16 til 19-20.

Overskriften del VII: Forvaltningsmessige bestemmelser flyttes til mellom kapittel 20 og kapittel 21.

Kapittel 20 skal lyde:

Kapittel 20. Ny alderspensjon

Bestemmelser om

- formål og virkeområde står i § 20-1
- alder står i § 20-2
- sammensetning av alderspensjon står i § 20-3
- pensjonsbeholdning står i § 20-4
- pensjonsopptjening på grunnlag av pensjonsgivende inntekt står i § 20-5
- pensjonsopptjening ved avtjening av førstegangstjeneste står i § 20-6
- pensjonsopptjening for dagpengemottakere står i § 20-7
- pensjonsopptjening ved omsorgsarbeid står i § 20-8
- garantipensjon står i §§ 20-9, 20-10 og 20-11
- levealdersjustering, nøytralt uttak og delingstall står i §§ 20-12 og 20-13
- uttak av alderspensjon står i § 20-14
- vilkår for uttak av alderspensjon før 67 år står i § 20-15
- omregning av pensjon ved endring i pensjonsgrad står i § 20-16
- omregning av pensjon ved opptjening mv. etter pensjonsuttak står i § 20-17
- regulering av pensjonsbeholdning og pensjoner står i § 20-18
- alderspensjon til årskullene 1954–1962 står i § 20-19
- garanti for opptjente rettigheter står i § 20-20
- pensjon opptjent før 1. januar 2010 står i § 20-21.

§ 20-1. Formål og virkeområde

Formålet med alderspensjon er å sikre inntekt for personer i alderdommen og å legge til rette for en fleksibel og gradvis overgang fra arbeid til pensjon.

Dette kapitlet gjelder for personer født fra og med 1954. For personer født i årene 1954–1962 skal alderspensjonen bestå av en forholdsmessig andel beregnet etter dette kapitlet og etter kapittel 19. Se § 20-19.

§ 20-2. Alder

En person kan tidligst ta ut alderspensjon fra fylte 62 år. Ved uttak av alderspensjon før fylte 67 år må visse vilkår være oppfylt, se § 20-15 om vilkår for uttak før 67 år.

§ 20-3. Sammensetning av alderspensjon

Alderspensjon etter dette kapitlet består av inntektspensjon beregnet ut fra en opparbeidet pensjonsbeholdning. Til personer som har opparbeidet liten eller ingen pensjonsbeholdning gis det garantipensjon.

§ 20-4. Pensjonsbeholdning

Pensjonsbeholdningen danner grunnlag for beregning av inntektspensjon, og bygges opp ved summen av årlig pensjonsopptjening. Pensjonsopptjening skjer på grunnlag av

- a) pensjonsgivende inntekt (§ 20-5)
- b) førstegangstjeneste (§ 20-6)
- c) mottak av dagpenger (§ 20-7)
- d) omsorgsarbeid (§ 20-8).

Summen av årlig pensjonsopptjening etter første ledd bokstavene a til c kan ikke overstige 18,1 prosent av et beløp tilsvarende 7,1 ganger grunnbeløpet.

Pensjonsopptjeningen for et kalenderår oppreguleres med lønnsvekst og tilføres pensjonsbeholdningen ved utløpet av året ligningen for det aktuelle året er ferdig.

Pensjonsbeholdningen reguleres årlig i samsvar med lønnsveksten, se § 20-18.

§ 20-5. Pensjonsopptjening på grunnlag av pensjonsgivende inntekt

Et medlem som har pensjonsgivende inntekt, se § 3-15, får hvert kalenderår en pensjonsopptjening tilsvarende 18,1 prosent av inntekten. Det regnes bare med inntekt opp til 7,1 ganger grunnbeløpet.

§ 20-6. Pensjonsopptjening ved avtjening av førstegangstjeneste

Et medlem som i en sammenhengende periode på minst seks måneder utfører militær eller sivil førstegangstjeneste eller frivillig slik tjeneste, gis pensjonsopptjening.

Pensjonsopptjeningen for et medlem med tolv måneders tjenestetid utgjør 18,1 prosent av et beløp tilsvarende 2,5 ganger grunnbeløpet.

Pensjonsopptjening gis forholdsmessig for hver måned. Påbegynt måned regnes som en hel måned.

§ 20-7. Pensjonsopptjening for dagpengemottakere

Et medlem som mottar dagpenger etter kapittel 4, får pensjonsopptjening på grunnlag av inntekt som omfattes av § 4-11 andre ledd og § 4-17 femte ledd.

Årlig pensjonsopptjening tilsvarer 18,1 prosent av inntekt etter første ledd, opp til 7,1 ganger grunnbeløpet.

Opptjening etter § 20-5 på grunnlag av utbetalte dagpenger for samme tidsrom går til fradrag i opptjeningen etter andre ledd.

Departementet gir forskrifter om beregning av pensjonsopptjening ved mottak av dagpenger, herunder pensjonsopptjening for fiskere og fangstmenn som mottar dagpenger etter forskrift gitt i medhold av § 4-18.

§ 20-8. Pensjonsopptjening ved omsorgsarbeid

Et medlem som har utført omsorgsarbeid, får hvert kalenderår en pensjonsopptjening tilsvarende 18,1 prosent av et beløp på 4,5 ganger grunnbeløpet i følgende tilfeller:

- a) Medlemmet har minst halve året hatt den daglige omsorgen for et barn som ikke har fylt seks år innen årets utgang. For barnets fødselsår opptjenes det samme beløpet selv om omsorgen har vart mindre enn et halvt år. Opptjening gis den som mottar barnetrygd for barnet etter barnetrygdloven, dersom ikke noe annet er bestemt i forskrift.
- b) Medlemmet har minst halve året utført omsorgsarbeid for en syk, en funksjonshemmet eller en eldre person som selv er medlem i eller mottar pensjon fra folketrygden. Omsorgsarbeidet må utgjøre minst 22 timer pr. uke. Dersom omsorgsarbeidet tar slutt på grunn av varig institusjonsopphold eller dødsfall, opptjenes det samme beløpet selv om omsorgsarbeidet avsluttes før halve året er gått. Det er forutsatt at det har vært pensjonsopptjening for omsorgsarbeidet i de tre umiddelbart foregående årene.

Det kan gis pensjonsopptjening etter første ledd fra og med det året vedkommende fyller 17 år, til og med det året vedkommende fyller 69 år.

Beløpet som opptjenes etter første ledd, reduseres med pensjonsopptjening for det enkelte år etter §§ 20-5, 20-6 og 20-7.

Departementet gir forskrifter om gjennomføringen av bestemmelsene i denne paragrafen. Det kan herunder gis bestemmelser om pensjonsopptjening når foreldrene deler omsorgen for barn, om hvilke omsorgsforhold bestemmelsene i første ledd bokstav b skal gjelde for, om dokumentasjon av omsorgsforholdet, og om plikt for offentlige organer til å bistå med å skaffe dokumentasjon.

§ 20-9. Garantipensjon – sats

Garantipensjonen fastsettes med en ordinær og en høy sats som gjelder ved 67 år for ugradert pensjon med full trygdetid.

Ordinær sats ytes til den som lever sammen med en ektefelle

- a) som får foreløpig uførepensjon, uførepensjon eller alderspensjon, eller
- b) som har en årlig inntekt, inkludert kapitalinntekt, som er større enn to ganger grunnbeløpet.

I tillegg til de personene som er likestilt med ektefeller etter § 1-5, skal bestemmelsen i andre ledd også gjelde for samboere som har levd sammen i 12 av de siste 18 månedene. Garantipensjon ytes også med ordinær sats når samboeren får pensjon eller overgangsstonad etter kapitlene 16 og 17.

Personer som ikke omfattes av andre eller tredje ledd, skal ha garantipensjon med høy sats.

Garantipensjonssatsene fastsettes av Kongen i forbindelse med den årlige reguleringen av alderspensjon, se § 20-18.

§ 20-10. Garantipensjon – trygdetid

Garantipensjon fastsettes på grunnlag av trygdetid. Som trygdetid regnes tidsrom da en person fra fylte 16 år til og med det året han eller hun fylte 66 år har vært medlem av trygden med rett til ytelser etter pensjonskapitlene. Dette gjelder også når vedkommende har tatt ut hel eller delvis pensjon. Når samlet trygdetid utgjør minst tre år, avrundes trygdetiden til nærmeste hele år.

Det er et vilkår for rett til garantipensjon at vedkommende har minst tre års trygdetid. Full garantipensjon ytes til den som har minst 40 års trygdetid. Dersom trygdetiden er kortere, blir garantipensjonen tilsvarende mindre.

En flyktning (§ 1-7) som er medlem i trygden, får full garantipensjon uten hensyn til bestemmelsene om trygdetid i første og andre ledd.

Det er et vilkår for rett til garantipensjon at vedkommende er medlem i trygden eller har minst 20 års samlet trygdetid. Garantipensjon beregnet på grunnlag av tredje ledd beholdes bare så lenge vedkommende er medlem i trygden.

§ 20-11. Garantipensjon – beholdning

Når pensjonen tas ut, regnes garantipensjonen om til en egen beholdning.

Dersom pensjonen tas ut ved 67 år, framgår garantipensjonsnivået av §§ 20-9 og 20-10. Ved annen uttaksalder skal vedkommendes garantipensjonsnivå ved 67 år beregnes. Dersom uttaket skjer før 67 år, framskrives gjeldende garantipensjonsnivå til 67 år ved hjelp av reguleringsprinsippene i § 20-18 tredje ledd. Beregningen gjøres i faste lønninger. Dersom uttaket skjer etter 67 år, oppreguleres garantipensjonsnivået som gjaldt da vedkommende fylte 67 år med lønnsveksten fram til uttakstidspunktet.

Garantipensjonsnivået etter andre ledd multipliseres med delingstallet ved 67 år og avkortes med 80 prosent av pensjonsbeholdningen, se § 20-4. Gjenstående beløp utgjør vedkommendes beholdning av garantipensjon.

§ 20-12. Levealdersjustering og nøytralt uttak

Alderspensjon skal levealdersjusteres. Levealdersjustering vil si at den enkeltes pensjon justeres ved uttakstidspunktet for endringer i befolkningens levealder.

Alderspensjon skal være nøytral i forhold til uttaksalder. Nøytralt uttak vil si at forventet nåverdi av den enkeltes samlede pensjonsutbetalinger skal være uavhengig av uttaksalder.

Levealdersjustering og nøytralt uttak gjennomføres ved hjelp av delingstall, se § 20-13. Levealdersjusteringen kommer til uttrykk gjennom endring i delingstall fra ett årskull til det neste for et gitt uttakstidspunkt. Nøytralt uttak kommer til uttrykk gjennom forskjeller i delingstall ved ulike uttakstidspunkt innen hvert årskull.

Det fastsettes delingstall for hvert årskull fra og med 1954-kullet som gjelder for uttak av alderspensjon mellom 62 og 75 år. Det fastsettes månedlige delingstall, som gjelder for uttaksalder mellom hele år. Det fastsettes felles delingstall for kvinner og menn.

§ 20-13. Fastsetting av delingstall

Delingstallene fastsettes endelig det året et årskull fyller 61 år.

Delingstallene fastsettes på bakgrunn av forventet gjenstående levetid på uttakstidspunktet beregnet ut fra gjennomsnittet av observerte dødelighetsrater for eldre årskull de siste ti årene forut for fastsettidspunktet. Ved fastsettingen tas det hensyn til dødelighet fram til uttakstidspunktet. Regulering etter § 20-18 inngår i beregningene. Som diskonteringsrente ved fastsetting av delingstallene brukes lønnsvekst, se § 20-18.

Månedlige delingstall fastsettes ved lineær interpolering mellom de to tilstøtende delingstallene for uttaksalder i hele år.

Delingstallene fastsettes med to desimaler.

Departementet gir forskrifter med nærmere regler om fastsetting av delingstall.

Delingstallene fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet.

§ 20-14. Uttak av alderspensjon

Inntektpensjon fastsettes på grunnlag av pensjonsbeholdningen på uttakstidspunktet, se § 20-4. Garantipensjon fastsettes på grunnlag av beholdning etter avkorting, se § 20-11 tredje ledd.

Beholdningene gjøres om til årlig pensjon ved å dividere med vedkommendes delingstall på uttakstidspunktet, se § 20-13.

Alderspensjon kan tas ut helt eller delvis. Laveste uttaksgrad er 20 prosent. Pensjonen graderes med 20, 40, 50, 60, 80 eller 100 prosent.

Pensjonsgraden kan endres eller oppdateres når det har gått ett år fra uttakstidspunktet. Tilsvarende gjelder for senere endringer. Den enkelte kan likevel ta ut full pensjon eller stanse pensjonen uten hensyn til bestemmelsene i første og andre punktum.

Deler av beholdningene som ikke tas ut, se tredje ledd, reguleres årlig i samsvar med lønnsveksten.

§ 20-15. Vilkår for uttak av alderspensjon før 67 år

For å ta ut alderspensjon før fylte 67 år må summen av inntektpensjon og garantipensjon når vedkommende fyller 67 år, minst tilsvare garantipensjonsnivået med full trygdetid når vedkommende fyller 67 år. Se § 20-11 andre ledd om framskrivning av garantipensjonsnivå til 67 år. I beregningene skal garantipensjonsnivå med høy sats benyttes, se § 20-9. Se også § 20-19 tredje ledd.

Ved gradert pensjon, skal den delen av pensjonsbeholdningene som ikke er tatt ut, se § 20-14, forutsettes tatt ut ved 67 år og medregnes i beregningene etter første ledd.

Dersom vedkommende mottar avtalefestet pensjon med statstilskott, skal den delen som er livsvarig og gjenstand for regulering medregnes i beregningene etter første ledd.

§ 20-16. Omregning av pensjon ved endring i pensjonsgrad

Dersom pensjonsgraden endres eller oppdateres, skal inntektpensjonen gjøres om til pensjonsbeholdning ved å multiplisere den med delingstallet på endringstidspunktet. Dette beløpet legges sammen med eventuell beholdning som ikke er tatt ut, se § 20-14 femte ledd. Pensjonen beregnes deretter etter reglene i § 20-14.

Ved stans i pensjonen gjøres inntektpensjonen om til en pensjonsbeholdning etter reglene i første ledd.

Bestemmelsene i første og andre ledd gjelder tilsvarende for garantipensjon.

§ 20-17. Omregning av pensjon på grunnlag av opptjening mv. etter pensjonsuttak

Ved uttak av hel alderspensjon skal pensjonsopptjening som tilføres pensjonsbeholdningen etter uttak, regnes om til årlig pensjon ved hjelp av delingstallet på omregningstidspunktet, og legges til pensjonen som allerede er tatt ut. Eventuell garantipensjon avkortes med 80 prosent av økningen i inntektpensjonen, jf. § 20-11 tredje ledd.

Ved gradert uttak av pensjon skal pensjonsopptjening som tilføres pensjonsbeholdningen etter uttak omregnes til pensjon når uttaksgraden endres, se § 20-16. Beholdning av garantipensjon, se § 20-11, avkortes med 80 prosent av økt pensjonsbeholdning.

Omregninger foretas med virkning fra januar året etter at skatteligningen foreligger.

Ved økt trygdetid beregnes ny opptjening av garantipensjon ved å multiplisere endringen i garanti-

pensjonsnivået etter § 20-11 andre ledd med delings-tallet ved 67 år. Beregnet opptjening avkortet mot eventuell pensjonsbeholdning som det ikke er avkor-tet mot tidligere. Ved uttak av hel alderspensjon om-regnes verdien av økt trygdetid til årlig pensjon ved å dividere med delingstallet på omregningstidspunktet, og legges til garantipensjonen. Ved uttak av gradert pensjon tilføres verdien beholdningen av garantipen-sjon.

Ved endring i sivilstand mv. som påvirker pen-sjonen, skal pensjonen og eventuell restbeholdning omregnes.

Departementet gir forskrifter om gjennomførin-gen av denne paragrafen.

§ 20-18. Regulering av pensjonsbeholdning og pensjoner

Pensjonsbeholdningen reguleres årlig i samsvar med lønnsveksten.

Pensjoner under utbetaling reguleres i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 pro-sent.

Satsene for garantipensjon, se § 20-9, reguleres i samsvar med lønnsveksten justert for effekten av le-vealdersjusteringen for 67-åringer i reguleringsåret. Satsene for garantipensjon skal likevel ikke reguleres lavere enn etter andre ledd.

Regulering etter første til tredje ledd skjer årlig med virkning fra 1. mai.

Dersom vedkommende mottar hel alderspensjon og utbetalt pensjon blir lavere enn satsen for garanti-pensjon som vedkommende har rett til etter §§ 20-9 og 20-10, skal differansen utbetales som et tillegg til pensjonen. Som utbetalt pensjon etter denne bestem-melsen inngår også ytelser som kan medregnes ved tidliguttak etter § 20-15 tredje ledd. Se også § 20-19 andre ledd.

Til grunn for reguleringen legges forventet lønnsutvikling i reguleringsåret, justert for eventuelt avvik mellom forventet og faktisk lønnsutvikling siste år.

Ved første regulering etter uttak eller endring av uttaksgrad, skal pensjonen eller pensjonsbeholdnin-gen reguleres etter første og andre ledd i forhold til når på året pensjonen tas ut eller endres.

Kongen fastsetter reguleringsfaktorer etter første og andre ledd og satser for garantipensjon etter tredje ledd, jf. § 20-9.

Kongen gir forskrifter med nærmere regler om regulering etter denne paragrafen.

Departementet gir forskrifter med nærmere reg-ler om framgangsmåten ved regulering som nevnt i sjuende ledd.

§ 20-19. Alderspensjon til årskullene 1954–1962

Personer som er født i 1954 får 1/10 av pensjonen beregnet etter dette kapitlet, og 9/10 beregnet etter kapittel 19, jf. kapittel 3. Andelen beregnet etter dette kapitlet økes med 1/10 for hvert senere årskull, slik at personer født i 1962 får 9/10 av pensjonen beregnet etter dette kapitlet og 1/10 beregnet etter kapittel 19, jf. kapittel 3.

Ved regulering av den andelen av pensjon som utbetales etter dette kapitlet, se første ledd, gjelder § 20-18 tilsvarende. Ved beregning av tillegg etter § 20-18 femte ledd skal den samlede pensjonen etter kapitlene 19 og 20 legges til grunn. Den garantipen-sjonssatsen som skal legges til grunn, beregnes som forholdsmessige andeler av satsen for minste pen-sjonsnivå etter kapittel 19 og garantipensjonssatsen etter kapittel 20. Fastsetting av andeler følger av før-ste ledd.

Ved vurdering av vilkår for uttak av alderspen-sjon før 67 år etter § 20-15 skal den samlede pensjo-nen etter kapitlene 19 og 20 legges til grunn.

§ 20-20. Garanti for opptjente rettigheter

Pensjonen skal ikke være lavere enn pensjon be-regnet etter kapittel 19, jf. kapittel 3, på grunnlag av pensjonsrettigheter opptjent pr. 31. desember 2009, justert for effekten av levealdersjusteringen ved 67 år.

Pensjon beregnet etter denne paragrafen kommer tidligst til utbetaling fra fylte 67 år. Dersom alders-pensjon er tatt ut tidligere, skal pensjonen etter første ledd sammenholdes med det pensjonen ville utgjort dersom uttak hadde skjedd ved 67 år. Eventuell dif-feranse utbetales som et garantitillegg.

Dersom alderspensjon ikke tas ut ved 67 år, skal garantitillegget multipliseres med delingstallet ved 67 år og inngå i en egen beholdning som reguleres i takt med lønnsveksten, se § 20-18. Ved uttak divide-res beholdningen med delingstallet på uttakstids-punktet. Garantitillegg tas ut i samme grad som al-derspensjon og reguleres i takt med lønnsveksten og fratrekkes 0,75 prosent, se § 20-18 andre ledd.

Departementet gir forskrifter om gjennomførin-gen av denne paragrafen.

§ 20-21. Pensjon opptjent før 1. januar 2010

Pensjonsgivende inntekt for tiden før 1. januar 2010 legges til grunn for fastsetting av pensjonsbe-holdning pr. 1. januar 2010.

Inntekten for hvert år oppreguleres i forhold til det gjennomsnittlige grunnbeløp for det enkelte år og grunnbeløpet pr. 1. januar 2010.

For år det er godskrevet pensjonspoeng for om-sorgsarbeid etter § 3-16, skal pensjonsbeholdningen tilføres 18,1 prosent av et beløp tilsvarende fire gan-ger grunnbeløpet. Tilsvarende skal gjøres for år før

1992 dersom vedkommende i denne perioden utførte omsorgsarbeid som nevnt i § 3-16 første ledd bokstav a.

Departementet gir forskrifter om gjennomføringen av denne paragrafen.

II

Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Loven trer i kraft 1. januar 2010.

Endringen i § 3-5 og endringen i øvre aldersgrense i § 3-15 gis virkning for personer født fra og med 1943. Endringen i nedre aldersgrense i § 3-15 skal gjelde for inntekt opptjent fra og med 2010.

Endringene i § 1-4 og i kapittel 19 gis virkning fra 1. januar 2011.

Någjeldende § 19-6 første ledd skal fortsatt gjelde for personer født i 1942 og tidligere år.

Dersom personer født i 1943 tar ut og stanser pensjon i 2010, skal det ved nytt uttak fra 2011 eller senere tas hensyn til at det er utbetalt pensjon i 2010.

For personer født i 1943 som tar ut pensjon i 2010 beregnet med foreløpig poengtall, gir departementet regler om hvordan omregning skal skje når faktisk poengtall foreligger.

For årskullene 1943–1949 skal det i 2010 fastsettes forholdstall. Forholdstallene skal fastsettes som angitt i §§ 19-6 og 19-7 slik disse vil lyde fra 1. januar 2011.

§ 20-6 gis virkning for personer som starter sin førstegangstjeneste etter 31. desember 2009.

Departementet gir forskrifter om gjennomføring av reglene her, herunder om omregning av pensjon for personer født til og med 1942 ved økt opptjening og endring i sivilstand mv. etter uttak.

Olav Gunnar Ballo
president

Henning Skumsvoll
sekretær

